

กานพลู

ชื่อวิทยาศาสตร์	: <i>Syzygium aromaticum</i> (L.) Merr. & Perry : <i>Eugenia caryophyllata</i> Thunb. : <i>Eugenia aromatica</i> Kuntze : <i>Eugenia caryophyllus</i> (Spreng) Bullock & Harrison
ชื่อภาษาอังกฤษ	: Clove, Clove tree
ชื่ออื่นๆ	: จันทน์ (ภาคเหนือ)
วงศ์	: MYRTACEAE

ลักษณะพืช

เป็นไม้ยืนต้น สูง 5-10 เมตร แตกกิ่งก้านสาขาเป็นระเบียบ เรียงตรงข้าม รูปวงรีหรือรูปหอก มีจุดต่อมน้ำมัน กว้าง 2.5-4 ซม. ยาว 6-10 ซม. ขอบเป็นคลื่น ใบอ่อนสีแดงหรือสีน้ำตาลแดง เนื้อใบบางค่อนข้างเหนียว ผิวมัน ดอกช่อออกที่ซอกใบ ดอกอ่อนสีเขียว เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีแดงเข้ม กลีบดอกสีขาวและร่วงง่าย กลีบเลี้ยงและฐานดอกสีแดงหนาแข็ง ผลเป็นผลสด รูปไข่ จะเก็บระยะที่ดอกเริ่มสีแดง ตากแดดจนสีน้ำตาลเข้ม มีกลิ่นเฉพาะและรสเผ็ดร้อน ชอบอากาศร้อน ความชื้นสูง

การปลูกและขยายพันธุ์

กานพลูขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด โดยเลือกเมล็ดที่สุกซึ่งจะมีสีดำ แช่น้ำประมาณ 3 ชั่วโมง แล้วลอกเอาเนื้อหุ้มเมล็ดออก นำไปเพาะในกระบะเพาะ หลังจากต้นสูงประมาณ 5-7 ซม. ทำการย้ายลงชำในถุงบรรจุดินผสม (ดิน : แกลบ : ปุ๋ยคอก) ในอัตรา 3 : 2 : 1 นานประมาณ 12 เดือน ต้นจะสูงประมาณ 50 ซม. จึงนำไปปลูกในต้นฤดูฝน หรือเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน นำดินกล้ำกานพลูปลูกในหลุม หาไม้ปักค้ำและทำร่มเงา ควรหาพืชแซม หรืออาจปลูกแซมในสวนมะพร้าว หากมาก จันทน์เทศ เพื่อช่วยพรางแสง ระยะปลูกกานพลู ระหว่างต้นและระหว่างแถว 8 x 8 เมตร

กานพลูจะเริ่มให้ผลผลิตตั้งแต่อายุ 5-6 ปี ขึ้นไป และให้ผลผลิตสูงสุดเมื่ออายุ 15-20 ปี และจะยังคงให้ผลผลิตถึง 60 ปี กานพลูจะออกดอกในเดือนสิงหาคมถึงกันยายน ดอกจะเก็บเกี่ยวได้ราว ธันวาคมถึงมกราคม ระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม คือ เมื่อดอกเริ่มเปลี่ยนจากเขียวเป็นแดง ชมพูเรื่อยๆ เลือเก็บเฉพาะดอกตูมที่โตเต็มที่แล้วก่อนที่จะบาน ดอกตูมเกินไปหรือบานจะมีคุณภาพไม่ดี

การใช้ประโยชน์

การใช้ประโยชน์ทางยา

เถา : แก้หืด

เปลือกต้น : แก้ปวดท้อง แก้ลม คุมธาตุ

ใบ : แก้สะอึก แก้ปวดมวน

ดอก : แก้ปวดท้อง

น้ำมัน : ขับลม แก้ท้องขึ้น แก้ปวดท้อง ท้องร่วง แก้ไอ ฆ่าเชื้อโรค ระวังปวด ทำให้ผิวหนังชา ระวังอาการกระดูก

ผล : ใช้เป็นเครื่องเทศ เป็นตัวช่วยให้มีกลิ่นหอม

คำรับยา

- ใช้ ดอกแห้งของกานพลูรักษาอาการท้องอืดเพื่อ แน่นจุกเสียด โดยใช้ดอกแห้ง 5-8 ดอก (0.12-0.16 กรัม) ต้มน้ำดื่ม หรือบดเป็นผงชงน้ำดื่ม นอกจากนี้กานพลูยังช่วยป้องกันไม่ให้เด็กอ่อนท้องอืดเพื่อได้ โดยใช้ดอกแห้ง 1 ดอก แช่ไว้ในกระติกน้ำร้อนที่ใช้ชงนมให้เด็กอ่อน

- ใช้ดอกตูมแห้ง 2-3 ดอก บดเป็นผง เติมแอลกอฮอล์เล็กน้อย ชุบสำลี อุดรูฟันที่ปวดหรือใช้น้ำมันหยดใส่ฟันหรือเกี่ยวทั่วดอกอมไว้ บริเวณฟันที่ปวด ช่วยระงับการปวดฟัน

การใช้ประโยชน์อื่นๆ

- **ด้านอาหาร** ใช้เป็นส่วนผสมของอาหารเพื่อแต่งกลิ่นและรสชาติ ช่วยถนอมอาหารประเภทหมักดอง อาหารกระป๋อง และผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์เนื่องจากน้ำมันกานพลูมีฤทธิ์ในการฆ่าและยับยั้งการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ ทำให้อาหารเก็บได้นานขึ้น ช่วยลดการใช้สารกันบูดที่เป็นอันตรายในอาหาร

- **ด้านการแพทย์และเภสัชกรรม** น้ำมันจากดอกใช้ฆ่าเชื้อทางทันตกรรมและเป็นยาชาเฉพาะแห่ง ใช้เป็นส่วนผสมของยารักษาโรค เช่น ยาแก้ไอ แก้สะอึก แก้เลือดออกตามไรฟัน ยาขับลม ยาแก้ปวดท้อง ยาแก้ปวดฟัน เนื่องจากมีฤทธิ์เป็นยาชาเฉพาะที่

- **ด้านอุตสาหกรรม** เช่น การผลิตเครื่องสำอาง สบู่ สักเคราะห์กลิ่นวนิลา ผสมในยาสูบเพื่อผลิตบุหรี่ ทำน้ำมันสำหรับล้างแผ่นสไลด์ กล้องจุลทรรศน์ เป็นต้น

สารสำคัญ

น้ำมันกานพลูมีสารยูจินอล 80-95% สารประกอบยูจินอลจะใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ มากมาย ทั้งด้านอาหาร การแพทย์ เกษษกรรม และอุตสาหกรรมอื่นๆ สารยูจินอลมีฤทธิ์ลดการบีบตัวของลำไส้ ทำให้อาการปวดท้องลดลง ขับน้ำดี ทำให้การย่อยอาหารดีขึ้น ช่วยลดอาการจุกเสียด ที่เกิดจากการย่อยไม่สมบูรณ์ และสามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรียในทางเดินอาหารหลายชนิด เช่น เชื้อโรคริโทพอยด์ บิดชนิดไม่มีตัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้มีการหลั่งเมือก ลดความเป็นกรดในกระเพาะอาหารด้วย

การตลาด

กานพลูใช้เป็นส่วนผสมในยาสมุนไพรประจำบ้าน ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขหลายชนิด เช่น ยาหอมแก้ลม บำรุงหัวใจ ฯลฯ และผลิตภัณฑ์ที่ใช้น้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากดอกกานพลู เช่น น้ำยาฆ่าเชื้อโรค ผสมในยาสีฟัน น้ำยาฆ่าเชื้อที่บาดแผล นอกจากนี้กานพลูยังใช้เป็นเครื่องเทศ เป็นส่วนผสมในเครื่องแกงเผ็ด